

INSERTIUNI:

se plătesc cu prețuri foarte reduse.

Manuscrisurile sunt a se adresa redacției și acelea nu se înapoiază.

Epistole nefrancate nu se primesc.

ABONAMENT:

Pe an 6 cor. pe 1/2 an 3 cor.

Pentru plugari—țărani pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe an 16 franci.

Un număr costă 12 bani.

ACTIVITĂȚEA

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

Apare în fiecare Joi.

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

Sinodul arhidiecezan.

Vorbirea de deschidere

a Escelenței Sale Înaltpreasfințitului
Domn Arhiepiscop și Metropolit
Ioan Metianu.

Christos a înviat!

Domnilor deputați!

Vă salut cu bucurie, domnilor deputați, văzându-vă întruniți în jurul meu, ca pe fiii în jurul părintelui lor, și având convingerea, că ați venit aici cu dorul cu care v'am așteptat eu, cu dorul și voința tare de a conlucra la împlinirea sublimii misiuni culturale a bisericii noastre naționale, vă felicit cordial pentru încrederea de care v'au învrednicit alegătorii D-voastre, poftindu-vă mulți ani de conlucrare și pe terenul cel mănos al bisericii străbune, implorând și din acest loc binecuvântarea cerului asupra lucrărilor noastre.

Pe cât este de măreață și de frumoasă această chemare a noastră, domnilor deputați, de a conlucra la împlinirea unei asemenea mari misiuni culturale, și prin aceasta la întărirea sinodului mântuirii noastre, — pe atât este acea chemare și de grea și împreunată cu mare răspundere, înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

De aceea, pentru a vă achita de atare mare răspundere, este neapărat de lipsă, domnilor deputați, precum cred că cunoașteți din propria intuițiune starea bisericii, din părțile pe unde locuiți, — tot asemenea să vă nisuiți a vă informa și despre mersul afacerilor de aici, din centru, pentru-ca să conlucrați la promovarea celor bune și la remediarea celor eventual defectuoase.

La asemenea informare se nu vă preocele numai progresele ce veți afla, ci mai ales eventualele scăderi, cari ar putea paraliza atari progrese.

Astfel, când spre exemplu veți afla cât de frumos se lucră la realizarea unei mari și vechi dorințe a noastre, și a fericțiilor nostri înaintași, adică la zidirea bisericii noastre catedrale; când veți afla rezultatul cel peste așteptare îmbucurător al colectei întreprinse, și mai ales marinosul ofert de 60.000 cor., cu care s'a distins și la aceasta ocaziune ilustra familie de Mocsonyi, un rezultat, ca și care nu s'a mai ajuns la nici o altă colecție de până acuma; când veți afla cum sinodul din perioada expirat a ameliorat lefile funcționarilor consistoriali și ale profesorilor seminariali, și încă în măsură mai urcată de cum le proiectase consistorul, întru îngrijirea sa și de multe alte neajunsuri; când veți afla concurența cea mare la teologie, a tinerilor cu pregătiri superioare, și alte asemenea: să nu vă seduceți a crede, că am merge prea bine înainte, căci cu mare durere, și chiar și cu risicul de a displacea unora, dator sunt a vă arăta, că față de asemenea progrese veți afla și unele regrese, cari după părerea mea, amenință tare viitorul bisericii noastre.

Nu vă voi mai expune și aici starea cea critică a unei însemnate părți a școalelor noastre, pe care o veți afla și din raportul consistorial, ci vă voi aminti numai, ceea-ce poate nu veți observa în raportul consistorial, adică slăbirea simțului religios la o parte alor nostri.

Ce pericol mare invoală pentru biserică slăbirea simțului religios, mai

bine vom înțelege cugetând, că dacă din nefericire, s'ar mai generaliza acel rău, — chiar și numai singur ar fi în stare a paraliza toate celelalte progrese, ori-cât de îmbucurătoare.

Pentru-că prin slăbirea simțului religios o parte alor nostri s'ar înstrăina tot mai mult de biserică și de conducătorii lor naturali, rămânând expuși valurilor celor furtunoase ale vieții; și pentru-că dacă s'ar spori numărul celor înstrăinați, atunci ar slăbi și organismul bisericii, ear' slăbind acesta, fiecare dintre noi își poate închipui, care ar fi soarta noastră, cărora — între toate împrejurările grele — biserică ni-a conservat tot ce avem mai scump.

Fiind nu numai chemarea și datorința, dar' și cel mai mare interes al nostru a delătura acest mare rău, mai întâiu trebuie să delăturăm cauzele ce-l provoacă.

Sunt multe acele cauze, și încă unele a căror delăturare nu depinde numai dela noi. Una însă, ce stă în puterea noastră a o delătura, este, de sigur și aceea, că unii dintre preoții nostri poate nu-și împlinesc conștiințios chemarea, ear' alții dintre inteligenții nostri incunjură cercetarea bisericii, ca și când ar intenționa să arete, că ei n'au lipsă de biserică.

Să nu mi-se iee în deșert, dacă împins de datorința chemării mele, și la această ocaziune voi intona durerea ce simțesc, auzind că unii chiar dintre inteligenții nostri crescuți cu prescură și cu stipendii și cari își au și subsistența dela biserică, incunjură cercetarea mai regulată a bisericii, și nici măcar din recunoștință nu premerg cu exemplu

bun poporului, căruia se girează de amici și sprijinitori.

Dacă iubim poporul din care ne tragem, și dacă între grelele împrejurări, nouă tuturor binecunoscute, în cari se află poporul nostru, nu-i putem oferi alte ajutoare, — cel puțin să-l întărim și prin exemplul nostru în simțul său religios, destul de atacat prin felurite cercări și scrieri tendențioase, din partea celor-ce tind a-l seduce în tabăra lor. Se ne alipim și noi tot mai mult de biserică, precum făceau aceasta fericții nostri bătrâni, cari nu numai cercetau biserică regulat, dar' mai și cântau în strane, premergând poporului cu exemplu bun.

Am urmărit, domnilor, cu atențiune cum contribuie inteligența altor confesiuni la întărirea simțului religios în poporul lor, și am aflat, că mai ales acei inteligenți cari se află în funcțiuni bisericesti și școlare, pe lângă cercetarea bisericii și împărtășirea de cina cea de taină, mai și predică în biserică, alții țin prelegeri religioase, ear' preoții lor au început a introduce, în timpul postului mare, și servicii religioase de seara, cum sunt la noi deniile sau privegherile.

Dacă ar urma inteligența noastră așa, atunci chiar și preoții nostri cei mai nepăsători s'ar sili a-și împlini tot mai mult datorințele chemării, predicând mai adese-ori cuvântul lui Dumnezeu, ear' poporul s'ar însufleți tot mai mult la pietate și la strângerea legăturii dintre sine și inteligență, conlucrând cu toții la împlinirea sublimii misiuni culturale a bisericii.

Din contră, dacă inteligența n'ar cerceta biserică, nu s'ar împărtăși cu sfințele taine, și alte asemenea, atunci

FOIȘOARA CORNISTUL

Lat în ceafă, spătos și voinic, Roșca Mihaiu era fala și spaima flăcăilor din satul Epureni.

Totdeauna vesel, vioiu, aprins, turbat și gata la harță. Dar' de când l-a luat în armată i-au venit de hac. Câte a pătimit la început numai el știe. Dar' s'a dat cu toate necasurile, șeful de secție l'a luat în nume de bine că era băiat săritor și după vre-o patru luni, Roșca era cel mai bun recrut din companie, dacă nu din regiment.

Intr'o zi vine Colonelul în inspecție. Când a ajuns la el, s'a oprit, l-a măsurat de sus până jos și, îndreptându-se către căpitan:

»Pe ăsta să-l faci trompet, că nu se dă de rușine«. Și de a doua zi chiar, Roșca Mihaiu a început să facă școală cu trompeții.

I-a crepat lui buza de vre-o două ori la început, dar' el, s'a încăpăținat, a suflat mereu în trompa înfundată cu batistă și după un an de zile, Roșca era cel mai de frunte cornist din tot regimentul.

Stau nemșcați soldații în linie, așteptând sosirea generalului în inspecție.

Cornistul Roșca e postat sus pe parapet, ca la vre-o sută de pași înaintea trupei.

Trompeta lui frecată cu pământel, lustruită, răsfrînge în jocuri luminoase razele dogoritorului soare de Iulie. Chipul aplecat pe sprințea dreaptă, poziția lui de santinelă mândră, îl face să răsără mai voinic, mai chipeș ca de obicei.

Oficerii se plimbă nerăbdători prin fața frontului, îndreptând, învățând și încuragînd pe soldați.

Departe ca de o fugă bună de cal, se vede ceva alb venind pe șosea.

E trăsura de frontieră incunjurată de nori de praf.

Roșca strînge cu putere trompeta în mîna dreaptă.

»Când o coti, să încep«.

Vine, s'apropie din ce în ce mai mult trăsura și Roșca dă să pună trompeta la gură, înainte de a ajunge la distanța ce i-s'a arătat.

Își duce trompeta sus încet-încet, o lipește de buze și sună pe lung, ascuțit și tremurător: drepti, de se încrâncenă carnea pe soldați.

Dar' când a vrut să sune primirea, așa cum numai el știa s'o sune, a tras aer mult în pept, s'a umflat, a suflat cu putere și... sbîrri! a sărit cât colo trompa în bu-

căți, ear' el a rămas zăpăcit, incremenit, cu ochii țintă la general și cu muștinu în gură, ca și cum ar fi sunat înainte.

Ride generalul vesel, și-i strigă plin de bucurie: »bine băete, bravo«.

Și, scoborîndu-se din trăsura, generalul scaldă într'o privire toată trupa dându-i bună ziua.

Clocotește văzduhul de sute de voci încrucișate, tremurătoare, groase, amenințătoare și sfoase: »Trăăăiți«.

Două ceasuri, în cari trupa face mișcări frumoase, prezentând un aspect demn și generalul rămâne mulțumit și dă să plece când zărește pe Roșca sus.

— »A, colonele, pe trompetul ăsta să-l faci căprar«.

Ce noroc a dat peste bietul Roșcal Seara a fost de a beut cu sergentul-major de corniști, ear' a doua-zi și-a cusut galoanele de brigadier la mânecile tunicii de serviciu.

De bucurie-i strălucesc lacrimi în ochi și nu vede bine să coasă, l-a năpădit un dor de satul lui, de satul în care a flăcăit el și de lucrurile pe unde a crescut.

La ora raportului, căpitanul îi dă un bilet de voe pentru opt zile și zece franci.

E vesel căpitanul, vesel majorul, vesel colonelul, veseli toți oficerii, că au eșit așa de bine la inspecție.

*

Fuge trenul, fuge nebun și lui Roșca i-se pare că nu va mai ajunge niciodată acasă. O bucurie mare s'a revărsat în tot sufletul lui, scaldându-i ființa într'o neînțeleasă mulțumire. Îi joacă fericirea în ochi și cântă, cântă mereu stînd pe scara vagonului. Iuțea trenului unită cu succesiunea repede a satelor și pozițiilor prin cari trecea, îl face să creadă că sboară într'o altă lume.

Și-i fuge gândul lacom înainte, colindă pe la rudele și pe la cunoștii lui din sat ca un colăcer al bucuriei lui nemăsurate.

Și cu gândul imprăștiat se pomenește la gară și prin puterea nopții poposește în pragul casei lor.

S'au crucit toți când l'au văzut și mă-sa a început să-și umezească ochii, privindu-l ce vesel e și ce bine-i stă!

A mai vorbit el ce a mai vorbit și s'a culcat afară sub cerul împodobit cu luminile raiului, și a adormit fericit, desmerdat de o dulce adiere.

O săptămână încheiată a petrecut Roșca acasă și nu mai isprăvia, spunînd cum a spart el o trompetă când le-a făcut generalul inspecție.

Și toți îl privesc cu bucurie și-l primesc cu vorbe bune. Marița, Marița lui bălae nu l'a uitat, cum credea el. Când a fost să plece înapoi, ea a mers cu el cale de

să nu ne surprindă văzând pe unii de-ai noștri căutând ajutor și mângăere în alte părți. Căci între asemenea împrejurări, ce altă judecată și-ar putea forma poporul, de cât aceea, că inteligența nu ține la acel simbol sânt, ce leagă pe unii de alții cu legătura dragostei și a credinței, ear' urmarea n'ar fi de cât slăbirea simțului religios în măsură tot mai mare și înstrăinarea poporului de biserică și de inteligența sa, ceea-ce ar trage după sine și periclitarea viitorului nostru.

De aceea, nici când se nu uităm, domnilor deputați, că voind viitor mai bun, acela l vom ajunge numai dacă vom avea poporul cu noi și dacă vom fi și noi cu poporul, adică, dacă popor și inteligență vom fi întruniți în credință și dragoste la opul cel mare al viitorului nostru.

Vă rog să considerați, domnilor deputați, că la o asemenea mare lucrare nu este de-ajuns, ca numai preoții să-și împlinescă conștientios datorițele, ci trebuie să conlucre și toți inteligenții noștri, bine vestind și făcând toate cele de lipsă la ajungerea scopului, căci numai atunci ne vom bucura de darurile bisericii, și numai atunci biserică străbună va fi și în viitor aceea ce fu în trecut: scutul și adăpostul nostru în marea cea învăluită de valurile acestei vieți, și a fericirii din viețea eternă.

Să nu ne basăm domnilor, numai pe știința ce-o avem unii ori alții, căci ori-cât de frumoasă și înălțătoare ar fi știința omenească, tot nu poate da omului, mai ales în momente grele, orientarea, liniștea și mângăerea ce i-o poate da numai biserică.

Admit însu-mi, că este timpul să facem biserică tot mai atrăgătoare, pentru toți, căci unele stări de acum lasă mult de dorit; dar' repet, că la aceasta avem a conlucre cu toții, preoți și mireni, inteligență și popor, căci numai așa putem ajunge rezultatele dorite.

Deci având în vedere sublima misiune culturală a bisericii, concrezute conducerii noastre, având în vedere, că noi numai prin împlinirea acelei mari misiuni putem conta la viitor mai bun și mai ferice; având în vedere, că la

implinirea acelei mari misiuni trebuie să conlucreăm cu toții în dragoste și bună înțelegere frățească: să ne angajăm, domnilor, tot mai mult la asemenea lucrare salutară, făcându-ne toți apostoli conducători și luminători ai clerului și poporului, biserică noastră cea vie, precum fac aceasta și inteligenții altor confesiuni, deși aceia mai au și alte terene de dezvoltare, pentru ca așa să devenim în măsură tot mai mare fii adevătați ai bisericii, părinți și frați ai poporului, și pentru ca prin lucrările noastre să se preamărească numele lui Dumnezeu de acum și până în veac.

Sesiunea sinodului nostru arhiepiscopesc ordină pentru anul 1903 o declar deschisă.

Răspuns

la primarticolul „Pomenile la poporul nostru“, publicat în nr. 13 a. e. al „Activității“.

(Urmare și fine).

Zice în fine stimabilul autor al primarticolului „pomenile la poporul nostru“, că pomenile să se facă fără vinars.

Nu numai pomenile zic eu, ci orice fel de tractament cu bucate, ar fi bine să se facă fără vinars, ceea-ce sigur că numai atunci s'ar face, când legislațiunea țării prin legi de cele mai draconice ar interzice fabricarea sau fabricarea vinarsului, pe care atât Ungurii, Sécuii și Ciangăii, cât și Nemții, Șvabii și Sașii îl beau întocmai ca Românii, dacă-l au. Că legislațiunea țării crea-va, sau nu va crea asemenea legi, aceea las ca să scruteze oameni mai competenți decât mine, și astfel mă mărginesc a da expresiune doriței, ca cei chemați, prin cuvânt și mai ales prin exemplu să îndemne poporul, ca el vinarsul și peste tot beuturile alcoolice, să le folosească numai întrucât folosința aceluia nu-l duc la ruina sanitară, morală și materială.

Precum am zis, poporul nostru prin pomeni săvârșește o pioasă aducere aminte de iubirii și reșoșii. Nime, drept judecând, nu poate contesta, că o asemenea aducere aminte de cei reșoși este împlinirea uneia dintre cele mai frumoase datorițe creștinești, este unul dintre lucrurile cele mai mângăitoare și împodobitoare de suflet.

Precum se știe, pomenile la poporul nostru sunt strâns legate, sunt nedespărțibile de un anumit serviciu preoțesc. Acel anumit serviciu preoțesc, compus de cei mai aleși bărbați sfinți ai bisericii lui Cristos, săvârșindu-se cu recerutul zel și cu receruta evlavie, produce în privitorii și ascultători

sau în cei prezenți la pomană simțul de evlavie și religiositate. Hotărît, că aceste simțuri sunt baza și izvorul moralității, sunt cel mai puternic indemn spre fapte morale, spre fapte bineplăcute lui Dumnezeu și oamenilor de bine, sub cari fapte morale, între altele eu înțeleg și dăruirile sau contribuțiile pentru scopuri culturale și umanitare. Astfel pomenile la poporul nostru, se prezintă ca un puternic mijloc de manifestare a simțului de pietate, cu care cei vii datorează celor morți; astfel pomenile la poporul nostru, din punctul de vedere religios și moral sunt de un folos și de o valoare neprețuibilă.

Bărbați de valoare și cu prea bine meritată trecere și deplin competenți au constatat, că poporul nostru identifică biserică cu naționalitatea și viceversa. Acea, că poporul nostru singuraticile obiceiuri și instituțiuni bisericesti le identifică cu însăși biserică, și că el se alipește morțiș de acele obiceiuri și instituțiuni, — e lucru ce singur se arată cât de limpede și se constată cu deplină claritate. Astfel pomenile la poporul nostru, cari și ele sunt un străvechi obicei al bisericii române, — și din punctul de vedere al conservării naționale sunt de un folos și de o valoare neprețuibilă.

Și din punct de vedere social sunt pomenile de folos și de valoare, fiindcă cu privilegiul lor, sub priveghierea și conducerea preotului se tractează chestii de interes bisericesc și școlar, chestii de interes economic ș. a. m. d.

Cei bătrâni povestesc la pomeni despre indivizi harnici cari au viețuit înainte de ei, cum și despre lucruri folositoare despre cari, vechi fiind, cei mai tineri nu știu. Bărbații în floarea vieții enarează cele experiate pe terenul culturii pământului și al vitelor, — enarează cele experiate în decursul serviciului militar, eventual cele experiate în cutare sau cutare războiului, ș. a. m. d. Cei juni, cu modestie și încordată atențiune ascultă din cutare colț al mesei, la poveștile celor bătrâni. Astfel pomenile la poporul nostru sunt a-cee-ce sunt pentru domni casele și feluritele conferințe, astfel ele, încă odată zic, și din punct de vedere social, economic și tradițional, sunt de valoare și de folos.

Pentru preot sunt instructive, întrucât cu ocaziunea pomenilor, ca unul care om fiind și el, nu poate ști despre tot ce s'a întâmplat și se întâmplă în lume, poate auzi despre multe astfel de lucruri frumoase și folositoare, despre cari până aci n'a auzit. Pomenile așa precum ele se usează la poporul nostru, pentru preot sunt și distractive, — fiindcă pe el, care cunoaște cu temei modul de gândire, de simțire și de vorbire, cum și manierele proprii poporului nostru de rând, — nu-l plictisesc, ci din contră îl distrag în cel mai plăcut mod acele expresiuni și maniere românești, cari poate că nu se unesc cu regulele despre etichetă, cuprinse în „Bontoul“ compus de cutare „Tanzmaister“.

Vor zice combatanții pomenilor, că ele sunt prea costisitoare.

Eu zic și zicând constat purul adevăr, că poporul nostru nu e pretensiv, nu e gingaș sau alegător în ale mâncărilor și beuturilor. Astfel el se îndestulește cu mâncări și beuturi cât de simple. Așa fiind, Românul făcător de pomană nu e silit a face rost de cine știe ce mâncări și beuturi alese și scumpe, și procurarea simplelor mâncări ce se consumă la pomeni, pe nime nu bagă în datorii nesuportabile. Cât de numeroși se fie participanții la pomană, — asta totuși nu se întâmplă, dacă făcătorul de pomană e om cu minte luminată și om cu cumpăt și moderațiune, — fie el chiar așa de sărac încât să fie silit a cumpăra cu bani luați împrumut, toate cele de lipsă pentru pomană.

Dacă ici sau colea sunt Români, cari cu pomenile fac spese ce trec peste puterile lor, cumpărând aleși articlii de mâncare și beutură, și în cantitate mai mare decum ar trebui, — apoi aceea nu e motiv ca toți Românii să abandoneze străvechiul obicei al pomenilor, ci e motiv ca asemenea Români făcători de pomană, prin cei mai de aproape ai lor, între cari eu înțeleg și pe preotul, să fie îndemnați la cruțarea și moderațiunea cuvenită și recerută, și spre acest scop să li-se aducă aminte admonietoarea zicătoare, că: „Fiecare să se întindă numai cât îi este prăcoița“.

Nu acuz pe nime cu uritul obicei al minciunei, mă simțesc însă îndatorat a constata adevărul, că cele mai multe dintre povestirile referitoare la spesele mari făcute cu pomenile, sunt exagerațiuni tendențioase.

Fie pomenile la poporul nostru chiar mult costisitoare, influința lor asupra poporului și urmările lor sunt de un folos și de o valoare neprețuită. De aceea zic cu toată hotărîrea de care pot dispune, ca pomenile așa precum poporul nostru le-a usitat și le usează, cum și celelalte obiceiuri și instituțiuni de felul și natura pomenilor, — să se cultive cu și prin toate mijloacele posibile și cu cea mai posibilă tenacitate. Să se facă aceasta astfel mai ales aici în țara noastră, unde incontestabil că neconținut să atentează la aceea-ce sau acelea-ce ne deosebesc de alte neamuri și popoare; să se facă aceasta astfel acuma, când pretutindenea, așa dară și aici la noi, religiositatea și moralitatea e atacată cu cea mai strașnică vehemență, de uriașă răvnă după bunuri materiale și de felurite principii periculoase, profesate de indivizi și de secte, cari în măsură mai mică sau mai mare, sau chiar și totalmente sau înstrăinat de adevăratele principii ale bisericii lui Cristos.

Simeria, în 15 Aprilie n. 1903.

Manastie Iar,
preot gr.-or.

ORDINEA.

Nu cred să fie om, căruia să nu-i placă ordinea. Cui nu-i place să vază în casă toate lucrurile puse la locul lor? Cui nu-i place ca toate trebile dintr'o gospodărie cât de mică, ori-cât de mare, să meargă în ordine, să meargă strună una după alta, după rând și fără încurcătură? Cui nu-i place ca sculându-se dimineața să-și găsească hainele puse după rând, așa cum îi trebuie ca să se îmbrace? Ce admiră lumea ca frumos și plăcut și regulat, când vede defilând o armată, decât ordinea pasului, ordinea în mișcări? Ce admiră cine-va la un șir de coloane în arhitectură, decât ordinea?

Și din ordinea în lucruri și în fapte rezultă și ordinea în gândire. Din ordinea în gândire rezultă ordinea în judecată, ordinea în faptele omenești, ordinea în conduita morală.

Ordinea este drumul către fericire, ordinea este drumul sigur și sigur către fericire.

Ordinea este baza educațiunii morale.

aproape un conac, plângând ca un copil oropsit.

E-o dimineață frumoasă de vară legănată de un vânticel și înecat într'un potop de raze calde. Merg amândoi tăcuți, mână în mână fără a-și spune vre-un cuvânt.

Dela un loc, Marița s'a oprit.

— Apoi eu te las, Mihăiță... drum bun să-ți dea D-zeu și să te întorci sănătos.

A mers Mihaiu Roșca o bucată bună de loc și s'a oprit în loc cu ochii duși pe drumul înălbit pe care se vedea fluturând Marița. Și l'a cuprins un dor amestecat cu jale de satul lui cu cântece, cu joc și cu viețea.

Dar' și-a călcat pe inimă, a pus capela pe ceafă și... la drum băete; miliția nu vrea să știe de ce ai tu pe inimă, dacă poți, lasă-ți inima în satul tău și vino fără inimă la casarmă.

*

Sergentul major de trompeți s'a liberat și brigadierul Roșca, până una alta îi șeful trompeților din regiment.

De cum se striga drepti, se pune în fruntea corniștilor și tiva afară din oraș. Toată ziua sufla în trompă cu toți trompeții și cu fiecare în parte, și se încăpățina să-și învețe și pe cei mai nepricepuți.

Au mers lucrurile, de bine de rău, cu

trompeții vechi, dar' când i-au venit recruții pe cari trebuia să-și scoată tobă de semnale în șase luni, atunci a simțit Roșca tot greul sarcinei lui. Dar' n'a șovăit de loc, își căuta de datorie cu mai multă sirguință ca mai nainte, și zilele acelea reci și posomorite de iarnă, el le-a trecut necăjindu-se cu trompeții recruți și spărgându-și pieptul pentru a-i deprinde să sufle în trompă.

Dela o vreme a băgat de samă că-l cam cearcă un junghiu prin piept, un fel de scoabă prinsă cu dinții adânc în marginile peptului, — și-l stringea, îl dureau din când când.

Dar' el nu s'a îngrijit de loc, a urmat a sufla în trompetă cu aceeași stăruitoare bună-voință, semnale după semnale, cât e ziua de mare.

La parada dela Bobotează, pe când mergea cu trupa, el a ținut-o tot într'un cântec, — fără să răsuflă, cu amândouă schimburile de corniști, — dela casarmă la cruce și dela cruce la casarmă. Ploua amestecat cu zăpadă; era moină, dar' o moină care își furisează pe nesimțite toate podoabele răcelei.

Și într'o bună dimineață, Mihăiță al nostru, n'a mai putut să mai easă din cameră. Trupu-i ardea ca pus într'o frigare, picioarele parcă-i erau tăiate dela genunchi,

mănilor dela coate, capu-i svicnea înferbântat... în sfârșit bolnav de-a binele.

L'au băgat în infirmeria, dându-i să bea lapte în fiecare dimineață. Dar' Roșca nici gând să se facă bine. În cele din urmă, l'au dus la spital.

De șase săptămâni brigadierul Roșca stă în spitalul militar, și din ce în ce mai rău se simte.

A slăbit de-i numai pelea pe os; din fața lui plină și roșie în n'au rămas decât două Pete de roșeață în umerii obrăjilor.

Sara, după spusa unora și a altora — lua într'o tablă nițel jeratec, pune pe el câteva smocuri de păr smuls din pătură, și sta așa aplecat cu gura căscată deasupra fumului, trăgând în pept adânc spre a gonl răceala, până când isbucnea într'o tusă omoritoare care îl sguđuia rupându-i măruntalele și lasându-l buștean întins pe podele.

Și tot așa s'a chinuit vre-o două săptămâni.

Dar' într'o bună dimineață, sanitarul mergând la patul lui Roșca rămâne incremenit uitându-se la fața de lut a trompetului.

Și într'un târziu — venindu-și ear' în fire — își face cruce.

„Mai bine că l'a ertat D-zeu, că prea se chinuia mult, s'ermanul“

C. Răsvan.

Se cere să se facă în școală educație copiilor; dar a face educațiune însemnează a-i deprinde cu ordinea.

Ordine este și trebuie să fie nu numai în înșirarea lucrurilor și a faptelor, ci și în rânduirea datoriilor și a simpatiilor.

Trebuie obicinuiți copiii se dea respectul cuvios acolo unde trebuie; să-și împartă simpatiile acolo unde să cuvine. Să respecte pe cei ce trebuie respectați și să nu înceteze, ori să nu pearză privilegiul de a-și arăta respectul. Să simpatizeze cu cel ce se află în durere și cu cel ce este în suferință și cu cel inocent și să desaproabe și să deplângă pe cel rătăcit.

Dar lucrurile acestea trebuie să se știe că nu cad numai în sarcina școlii și a învățătorului.

Învățătorul este numai un locuitor al părinților. Învățătorul vine numai în ajutor părinților să îndeplinească ceea ce nu pot ei.

Dacă părinții ar fi oameni destul de luminați, atunci învățătorul, ar trebui să se conformeze cu preceptele lor în educațiunea copiilor; și să obicinuească pe copii a îndeplini zisele părinților.

Dacă părinții sunt, însă, mai puțin luminați decât învățătorul atunci învățătorul trebuie să fie principalul, el trebuie să dicteze, el să dea preceptele; ear' părinții să fie ca niște ajutători ai lor, ajutători cari se supravegheze, când copiii sunt cu dânșii, să îndeplinească povețele date de învățător.

Dar cum se face educațiunea? Cum se învață ordinea?

Se poate învăța ordinea numai cu spusul din gură? E destul oare numai a vorbi ori a toca ceasuri întregi copiilor, ce trebuie să facă și cum să se poarte?

Nu.

Nu e destulă numai vorba. Trebuie și vorba, dar trebuie fapta, și mai ales fapta, și încă fapta repetată și ear' repetată.

Ca să înveți un cal a merge în buestru trebuie să-l pui să umble multă vreme numai în buestru.

Ca să învețe cine-va a cânta vioară, nu e destul să se uite la un măestru care cântă din vioară; nu e destul nici ca măestrul numai să-i explice cum să cânte în vioară; ci trebuie ca el însuși să cânte, adecă să se exerciteze să cânte, și încă să se exerciteze cât se poate mai mult, adecă să se exerciteze până ce va putea cânta cum trebuie.

Cu exercițiu se învață ordinea.

Obicinuește pe copil când trece pe ușă ori când ese pe poartă să nu le lase deschise și să le închidă cu băgare de seamă, și ori când or scăpa din vedere de a lăsa deschis, nu e destul numai să-i spuie că a lăsat deschis, ci trebuie ca pe loc să-l întorci înapoi să închidă, și să-l întorci înapoi ori de unde ar fi și ori cât de grăbit ar fi. Dacă nu-l vei întoarce ori de unde ar fi, și dacă-l vei întoarce în totdeauna, atunci își va zice în mintea lui: să vede că e mare nevoie ca să închidem, ori cel puțin va zice: trebuie să închid, căci alt-fel nu scap; mă întoarce de ori unde voi fi.

Ori-ce or zice, însă și ori-ce-or gândi, rezultatul este același, rezultatul e că se va obicinui să nu mai lase ușa ori poarta deschisă, ci le va în-

chide și încă le va închide cu băgare de seamă fără să le isbească ori să le strice.

Dar aceasta este numai o pildă.

Nu numai cu ușa ori cu poarta trebuie făcut așa, ci cu toate.

Așa se învață ordinea.

Așa se face educația.

Trebuie răbdare și stăruință, da, dar fără ele nu se poate.

(Albina.)

Th. D. Speranția.

Propuneri pentru ridicarea sateanului.

Fiindcă principala grijă și preocupare a bărbaților conducători ai neamului românesc, este îndrumarea poporului român, cu tot dinadinsul pe calea vieții practice și în special către ocupațiunile agricole; trebuie a se lua în samă de toți Românii cu toată seriozitatea ce i-se cuvine și a conlucra la îndeplinirea cât mai neîntârziată a frumoasei năzuinți.

Toți suntem încredințați că buna stare materială a unui popor, cu o moralitate recunoscută ca bună și bine pregătit cu cunoștințe absolut necesare pentru traiul unei vieți mulțumite, sunt chezașia unui viitor mareț, viitor dorit.

Un popor sărac nu e în stare să înainteze și nici să sevirșească fapte mărețe; asemenea nici cel lipsit de moralitate și tot asemenea nici cel sărac cu duhul, — cel lipsit de cunoștințele vieții practice.

Cercetând faptele istorice, ne vom încredința că numai popoarele bogate, morale și instruite s'au ridicat în ochii lumii ca putere și ca viață. Toate celelalte au căzut mai curând sau mai târziu: după împrejurările cari le-au silit.

Deci odată cu trebuința de a se îmbogăți, un popor nu trebuie să uite că educația morală și instrucția trebuie să se facă în același timp.

La noi și morala și cunoștințele asupra vieții reale-practice sunt slabe în popor și în genere vorbind e și sărac.

Ca să-l ridicăm din toropeala în care vegetează, pentru a-i forma ambițiunea către un trai mai omenesc și a-i deștepta instinctul trebuinței pentru o viață mai mulțumită și mai îmbelșugată, trebuie a se lucra în câte trele direcțiuni de-odată și spre îmbogățire și spre moralizare și spre dobândire de cunoștinți trebuitoare vieții practice, cu aceeași tărie.

Munca în acest chip e mare și grea.

Pe lângă lucrarea învățătorilor în genere, și a persoanelor cari doresc ridicarea poporului cât mai curând posibil, cu exemplele, cu povețele, cu societățile... Subsemnatul mai propune și următoarele mijloace:

1. A se îndemna comunele, județele și societățile a trimite săteni, în complit lor și cu preț redus măcar pe căile ferate, la diferite pepinieri și ferme mici pe cari le-ar putea imita și sătenii, unde să se explice organizația și mijloacele raționale întrebunțate în formarea acelor ferme și gospodării.

Trimiterea s'ar putea face și în țările vecine recunoscute, că se practică lucrări sistematice agricole chiar și de săteni. Acolo văzând cum prin voință, cu punctualitate, prin moralitate, prin asociațiuni de capitaluri mici, prin întrebunțarea în tovărășie de mașini

agricole și industriale, se reușește a se dobândi produse bune și se câștigă mult cu o muncă relativ mică, însă bine chibzuită. Se vor deschide în sufletele celor trimiși alte orizonturi, alte năzuinți în viața lor pe viitor și animați de noi doruri de muncă, vor fi o vrednică pildă în ochii obștei, vor realiza în scurt timp progrese mari, ceea-ce almintrelea nici în zeci de ani nu se va putea realiza, cu toată marea dorință a bărbaților nostri patrioți. Exemplele văzute cu ochii, folosesc mai puternic de cât scrierile cele mai bune și povețele cele mai frumoase.

Fermele mari, unde sunt instalate mașinării și sunt angajate capitaluri mari, și cari trec peste puterile unui sătean, vor avea mai puțină înriurire asupra sătenilor trimiși. Descurajarea îi va cuprinde chiar dela început.

2. Să se facă ceea-ce face guvernul Austriac, în Bosnia și Herțegovina, gospodării model în fiecare comună, cărora să li-se inlesnească seminți, vite de rasă aleasă, instrumente agricole și mici capitaluri, îndatorăți fiind a înapoia costul și capitalul împrumutat până în 10 ani cu un procent mic. Acei gospodari model să se angajeze că vor lucra după conducerea și lămuririle unor oameni speciali însărcinați, de care vor fi vizitați des, cu îndatorirea de a raporta starea acelor gospodării la sfârșitul fiecărei luni.

3. Să se formeze expoziții în fiecare județ pentru produse agricole aduse de săteni, dându-se premii bănești și distincțiuni celor harnici și cu produse bune, dovedite prin certificate pe hârtie liberă, semnate de primar, învățător și preotul comunei, că în adevăr sunt din ogoarele și grădinile lor, cultivate de ei însăși după cerințele raționale.

4. Pentru dobândirea de noi cunoștinți, relativ la nevoile vieții și a se întări și cele dobândite în școala primară, să se înființeze cursuri de adulți obligatorii pentru toți tinerii dela 14 ani până la epoca luării în armată, cari vor fi urmate de tineri ce vor fi avut cel puțin 2 clase făcute. Cursurile vor fi 2 ore pe săptămână, Dumineca după amiază, în care să se predea de învățători și preoți cunoștinți reale și morale. Învățătorii, pentru acea însărcinare să fie dispensați de a mai ține clasă cu copiii Sâmbătă după amiază.

În cursurile de adulți obligatorii să se biciuiască și diferitele porniri și inclinațiuni rele, ce tineretul nostru le dobândește ușor în etatea fragedă.

Unde vor fi învățătoare să fie cursuri obligatorii și pentru fete până la epoca mărișului.

Numai cu învățătorii, fără introducerea și a propunerilor de mai sus, nu se va schimba curând felul de cultură a sateanului. Cei mai mulți din învățători n'au pământ și nici mijloace de a face culturi sistematice, căci culturile intensive sistematice cer mijloace, îngrășăminte, arături adânci de cel puțin două ori înainte fiecărei sămănări; rotație în cultură, sămânți de calitate bună, instrumente agricole, vite de muncă și de prăsilă, oameni de serviciu cinstiți și alte condițiuni — cari să se continue un șir de ani consecutivi; ca cu acest chip și pământul și culturile să se îmbunătățească spre a se ajunge la o recoltă maximum posibil — și mai presus industrializarea produselor

prime spre a nu resulta deficite în cheltueli, mijloace de cari învățătorii nu dispun.

Gh. Toderiță.

NOUȚĂȚI

Serbarea Invierii în Viena și decorarea părintelui Boldea. Din Viena ni-se scriu următoarele: Și în anul acesta s'au serbat sfințele Paști aici cu mare solemnitate. Duminică la 4 ore dim. s'a celebrat învierea, ear' sfântul mormânt a fost și în anul acesta păzit de bravii nostri soldați ai regimentului 43. Asemenea a luat parte o companie de onoare în paradă cu muzica militară, comandată de dl căpitan de J. van. Pompos a celebrat zelosul nostru părinte dl Pavel Boldea, răspunsurile au fost foarte frumos cântate de corul format din suboficerii reg. 43. Biserica era ticsită, erau prezenți dignitari militari, civili, colonia întreagă, gentile dame române din claustrul »Notre-Dame«, societatea »România Jună« și o mulțime de străini.

Asemenea impunătoare a fost și sf. liturgie celebrată Luni în 20 l. c.

O mare bucurie ne-a făcut vestea, că Maiestatea Sa Regele Carol I. a conferit iubitului nostru părinte Pavel Boldea ordinul »Steaua României«, cu rangul de oficer, drept recunoștință și remunerare multor și grelelor servicii prestate atât familiilor ofițerilor români cât și atașajilor și civililor români aflați în Viena.

Consistorul din Cernăuți poate fi fericit că a aflat în persoana dlui Boldea un preot și Român de model pentru parochia sa și cred că își va uni și el urările sincere, precum le-am unit noi cu autoritățile competente militare la o distincție atât de mare și meritată.

Dlui medic de regiment cl. I. *Dr. Iustin de Colbasi* dela Regimentul de Infanterie Nr. 64 (Orăștie) i-s'a acordat din partea M. Sale *Crucea de aur bene merenti*, pentru serviciile prestate. — Felicitările noastre.

O veste tristă! »Tribuna« dela 16/29 Aprilie nr. 70 vestește cu durere pătrunzătoare, că în urma slăbirei puterilor materiale și a confiscării cauțiunii pentru acoperirea amendei de 11 mii cor., cu ziua de astăzi »Tribuna« nu mai poate apărea.

Bărbații grupați în jurul »Tribunei« promit un nou organ cu aceleși vederi și program.

Foaie nouă. Să vestește în »Déva és Vidéke« dela 23 Aprilie a. c. că dl I. H. Osvad, directorul societății economice »Agricola« va redacta o foaie socială română cu numele »Aurora«, care se va tipări în tipografia »Ideal« a dlui V. Barcian.

»Tribuna« din Sibiu și pedepsele ei în decurs de 10 ani. Adecă dela 1893 și până acum au plătit pedepse în bani, spese de proces, călătorie, întreținerea redactorilor întemnițați, peste tot enorma sumă de 56.918 cor. 54 bani.

Socotindu-se timpul cât au stat redactorii în temniță, ajungem la suma de 204 luni, adecă tocmai 17 ani.

Concert și reprezentațiune teatrală se va arangia Duminecă la 3 Maiu st. n. 1903, în sala școlii gr.-cat. din Grădiște, în favoarea bisericii gr.-cat. din loc. După reprezentațiune urmează dans. Program. »Fă Marițo«, dialog cântat de d-șoara Ana Lupan și dl Traian Lupea. »Hațegana«, cântec popular, cor mixt. »Idil la țară«, comedie într'un act, localizată de M. Bănuțescu. Persoanele: Zamfir Berbec, m. proprietar dl Aug. Bociat; Smaranda, soția lui d-șoara Silvia Țarina; Vasile Coteș, neguțator dl Sim. Idvorean; Tinca, soția lui d-șoara Ana Lupan; Dăncescu, vărul lui Berbec dl Ioan Dăncescu; Costică Roșian, dl Traian Lupea; Petrea, servitor dl George Muntean și Un împărțitor de scrisori.

Soldat asasin. Lângă Soborșin s'a întâmplat în zilele trecute o asasinare sângeroasă. Un soldat a străpuns mortal un țeran. Detaliurile acestui cas sunt următoarele: Florea Costa, țeran din Almășel a mers cu carul cu lemne la târgul săptămânal din Zam și după-ce și-a vândut marfa, a plecat acasă cu carul și boii. În apropiere de comuna Cerbia, ce nu este departe de Soborșin, s'au suit pe car două teme din sat și nu peste mult timp s'au întâlnit pe drum cu soldatul Constantin Dragoș, care servește în regimentul Nr. 64 staționat în Orăștie și mergea spre casă, căci primise concediu de mai

multe zile. Dragoș sări pe car, fără să fi întrebat, că-i este permis. Dar Florea Costa l-a rugat să se coboare, căci din cauza noroiului mare și astfel de-abia poate înainta. Inșă Dragoș nu voi să se supună și din acest motiv se născu între dîșii ceartă, când Dragoș scoase baioneta și impunse în inimă pe Coste, care muri în câte-va clipe. La vederea sîngelui, Dragoș se aruncă asupra celor două femei și le-ar fi rînit de sigur cu baioneta, dacă nu ar fi sărit în ajutor niște săteni. Aceștia l-au bătut bine cu ciomegele, încât fu incapabil de luptă și îl duseră legat bine la primărie, de unde fu dus de gendarmii soșiți din Zam la Orăștie.

Incunoștiințare.

Am onoare a aduce la cunoștiința on. public din loc și jur, că am deschis un **Atelier de Pantofărie** (păpucărie)

în Orăștie, casele dlui Dr. Tincu, strada Berăriei Nr. 4, unde primesc toate lucrurile de comandă, și le împlinesc prompt.

Mă rog pentru spriginul on. public, subsemnându-mă

cu toată stima

Andrieu Carașca,

1-4

păpucar.

Strămutare de locuință

Prin aceasta aduc la cunoștiința on. public, că mi-am strămutat **locuința** dimpreună cu **cancelaria advocațională** din Strada Berăriei, tot în acea stradă, lângă judecătoria, vis-à-vis de dl Zeidler, casele dlui V. POP.

Cu toată stima

Orăștie, Aprilie 1903.

Dr. Silviu Moldovan,

2-3

advocat.

Avis.

La subscrisul se primește numai decât un **învățcel** (ucenic) de meserie. 5-

Orăștie, Martie 1903.

Aurel Papiu, măcelar
piața-magistratului.

Apă minerală!

Dr. Hankó Vilmos, profesor, membrul Academiei maghiare de științe, a calificat **apa naturală de conținut acid-carbonic a »Isvorului-Dacia«** de apă gustoasă **excelentă** și de neprețuită.

Resultatul analizei și părerea o comunicăm în traducere autentică:

ANALISA CHEMICĂ

a apei acre »Isvorul-Dacia« din Șoimușul-Murășului, lângă Deva.

	în 1000 grame apă	
Calcium hydrocarbonat	1.0542	« «
Magnesium «	0.3497	« «
Calcium sulfat	0.2316	« «
Natrium hydrocarbonat	0.1705	« «
Vas «	0.0390	« «
Kalium chlorid	0.0520	« «
Mangan hydrocarbonat	0.0154	« «
Kalium «	0.0094	« «
Lithium «	0.0019	« «
Siliciu dioxid	0.0096	« «
Suma substanțelor solide	1.9333	grame apă
Acid carbonic liber	2.3953	« «
Volumul acidului carbonic liber	1214.6	c. c.

Precum dovedește analiza, »Isvorul-Dacia« din Șoimușul-Murășan (apă acra de Pauliș) e a se număra în grupa acelor ape acre pămênțoase, cari conțin fer. După caracterul său chimic, format din cantitatea și proporția părților sale constitutive, isvorul acesta face parte din **grupa apelor mai renumite**. Are un prea plăcut gust și fiindcă conține deosebit mult acid carbonic — în privința căruia »Isvorul-Dacia« ocupă un loc între apele acre mai de frunte — prin limpezimea sa e o excelentă apă de beut. Pentru locuitorii părților lipsite de darul unei ape sănătoase: apa »Isvorului-Dacia« e de neprețuit. Din compoziția potrivită a apei se poate deduce, că și pentru praxa medicală »Isvorul-Dacia« va fi un factor important.

Conform actului alăturat, apa trimisă spre analizare s'a scos și sigilat în fața antistiei comunale.

Budapesta, la 3. Martie 1903.

Dr. Hankó Vilmos m. p.

profesor de chimie la școala reală superioară de stat a cercului II-lea din Budapesta, membru al academiei maghiare de științe.

(L. S.)

Am îngrijit, ca aceasta apă distinsă și răcoritoare, care beută curată și cu vin ori cu sirup este tot asemenea de excelentă, să fie pusă la dispoziția onor. public și anume **cu un preț foarte eștin: O sticlă de 2 litri: 12 bani (filieri).**

Să poate cumpăra peste zi **dela institutul de economii »Dacia« în Orăștie.**

Sticlele goale se aduc înapoi: cele perdute se plătesc cu 30 bani (filieri) bucată.

Cât de curând vom pune în circulație și sticle de câte o litră.

Direcțiunea institutului de economii »Dacia«
în Orăștie.

„DACIA“

institut de credit și economii, societate pe acții.

Reședința societății: **Orăștie** (Szászváros, Broos).

Birourile societății se află în casele proprii:
(Strada Berăriei nr. 12 lângă posta regească)

Capital social 100.000 cor.

Operațiunile societății sunt:

A) primește depuneri spre fructificare.

a) **depuneri** fără anunț până la 100 cor. 5½%.

b) **depuneri** mai însemnate cu anunț de un an cu 6%.

c) **depuneri** făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale ori cu scop de binefacere cu 6%.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut.

Regulamentul special pentru depuneri se cuprinde în libelul de dădneri.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face și prin postă și se rezolvă fără întârziere.

B) Acoardă credite personale pe lângă cambii sau obligații cu cavenți.

C) Acoardă împrumuturi pe efecte.

D) Acoardă împrumuturi pe lângă siguranță hipotecară.

E) Institue ramul de amanetare pe aurituri, argintării, pe lângă dispozițiile legale existente, procurându-și concesiunea forului competent.

F) Cumpără și vinde efecte publice, pe cari în cas de lipsă le poate lombarda.

G) Cumpără și vinde realități.

H) Cumpără și vinde ori-ce lucruri mobile.

I) Tot felul de întreprinderi comerciale și economice, în societate cu alții ori singură.

K) Finanțează patente.

L) Arêndează și exarêndează realități și alte drepturi și întreprinderi de tot soiul.

Direcțiunea.

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

în Orăștie Szászváros.

Opuri —
Bilete de log.
Broșuri —
Circulari —
Bil. de vizită
Invitări —
Bilanțuri —
Acții —
Cap. de epist.
Placate —
Ord. de dans
Adrese —
Compturi —
Note —
Preț Curent.
Anunțuri —
Registre —
Imprimate —
Couverte —
Bilete de cun.
Etc. etc. etc.

Există deja de 14 ani și este pro-
văzută cu tot felul de material
necesar, ca ori-care altă tipografie.

Institutul Tipografic

„Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce com-
mande repede și cu prețuri mode-
rate, se îngrijește totodată ca toate
acelea să fie estetic lucrate și
fără erori.

Până de present se bucură de spriginul celor mai îndepărtate orașe. Dovadă aceasta despre promptitudinea și acuratețea cu care efectuește ori-ce lucrare.

Ca unica tipografie românească în acest mare comitat, se roagă de binevoitorul sprigin al celorlalte institute rom., precum și al privaților.